

Wie zijn belanghebbenden en waarom?

De directe doelgroep van de regeling zijn gemeenten in de provincie Groningen en de gemeenten Aa en Hunze, Noordenveld en Tynaarlo (hierna: de regio).

Betrokkenen zijn het ministeries van Volkshuisvesting en Ruimtelijke ordening (hierna: VRO) en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (hierna: BZK) en de Nationaal Coördinator Groningen, in verband met de versterkingsoperatie, maatregel 28 en de brede kabinetsreactie 'Nij Begun'. Daarnaast wordt de maatregel uitgewerkt samen met alle gemeenten in de regio en de provincie Groningen.

1. Wat is het probleem?

Aanleiding

Groningen en Noord-Drenthe hebben jarenlang geleden onder de nadelige effecten van de gaswinning, zo is geconcludeerd in de Parlementaire Enquête Aardgaswinning Groningen.

In de kabinetsreactie 'Nij Begun' stelde het kabinet dat het schrijnend is dat in Groningen en Noord-Drenthe momenteel sprake is van de grootste energiearmoede van Nederland. Woningen in dit gebied zijn gemiddeld ouder en groter dan elders in Nederland en verbruiken daardoor meer energie. Ook ligt hier het gemiddelde inkomen van huishoudens lager dan het landelijk gemiddelde en heeft een groot aantal huiseigenaren in afwachting van schadeherstel of versterking investeringen in verduurzaming uitgesteld. Zo werken de gevolgen van de gaswinning ongunstig door in de energierekening van mensen en zijn verschillen ontstaan in de mate van verduurzaming.

Daarom komt het kabinet, als inlossing van de ereschuld, voor de mensen in dit gebied met een extra impuls voor verduurzaming door middel van isolatie. Zo kunnen achterstanden worden ingelopen en kunnen deze mensen gaan profiteren van de voordelen die de transitie naar het fossielvrije tijdperk biedt. Het kabinet wil hiermee recht doen aan de disproportionele last die bewoners hebben gedragen door de winning van aardgas. Deze aanvullende aanpak, specifiek voor de tien gemeenten in de provincie Groningen en de gemeenten Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld in Noord-Drenthe, moet ervoor zorgen dat de energiearmoede wordt verkleind en huizen zoveel als mogelijk worden geïsoleerd naar de standaard voor woningisolatie. Daardoor zijn deze huizen qua isolatie straks klaar voor de overstap van aardgas naar een vorm van duurzame warmte.

Maatregel 29 uit de kabinetsreactie betreft een extra impuls voor het isoleren van alle woningen in Groningen en Noord-Drenthe. Hiervoor stelt het kabinet in totaal € 1,65 miljard beschikbaar, waarmee een substantiële financiële bijdrage kan worden gedaan voor isolatiemaatregelen in aanvulling op de reeds bestaande nationale subsidie- en financieringsregelingen, en bovenop de middelen die beschikbaar zijn gesteld aan gemeenten voor de Lokale Isolatieaanpak en de aanpak van energiearmoede. Daardoor zal in de gemeenten in provincie Groningen en Aa en Hunze, Tynaarlo en Noordenveld in Noord-Drenthe ongeveer het dubbele beschikbaar zijn ten opzichte van de landelijke subsidies die voor iedereen in Nederland beschikbaar zijn.

In totaal is er € 150 mln. beschikbaar voor de uitvoering en € 1,65 mld. voor isolatie- en ventilatiemaatregelen.

Probleem

Onderdeel van maatregel 29 en de uitvoering hiervan is de ontzorging en ondersteuning van woningeigenaren die dit nodig hebben of behoefte aan hebben. Dit houdt in de ontzorging en ondersteuning bij het doen van een subsidie-aanvraag, wanneer het loket voor subsidie-aanvragen open is. Maar ook de totale ontzorging in het gehele proces, bijvoorbeeld bij het maken van een plan voor de woning, het vinden van uitvoerders, etc.

In de uitwerking van maatregel 29 is in de werk- en stuurgroep van Rijk en regio afgesproken dat de gemeenten een rol spelen in de ontzorging van woningeigenaren die dit het hardst nodig hebben. Dit is in lijn met lopende aanpakken en expertise van de gemeenten, vanuit bijvoorbeeld het Nationaal Isolatieprogramma of Energiearmoede-aanpakken van de gemeenten.

Maatregel 29 betreft een aanvullende opgave voor de regio en intensivering van de uitvoering, ook die van gemeenten. Daarom is vanuit de € 150 mln. voor uitvoering € 3 mln. voorzien voor de uitvoering van maatregel 29 door gemeenten, voor bijvoorbeeld het organiseren van extra (uitvoerings)capaciteit binnen de gemeente en het opzetten van een ontzorgingsprogramma.

2. Wat is het beoogde doel?

Het kabinet geeft een extra impuls aan het isoleren van de overige woningen met matige en slechte energie labels in de provincie Groningen en de genoemde gemeenten in Noord-Drenthe, inclusief woningen die al zijn versterkt. Het doel van de extra bijdrage is om woningeigenaren (zowel koop- als huurwoningen) in staat te stellen om woningen die qua energiezuinigheid nog te wensen overlaten te verbeteren, zodat deze woningen in 2035 zijn geïsoleerd naar de standaard voor woningisolatie.

Het doel van de ontzorging en ondersteuning door gemeenten is dat woningeigenaren die dit nodig hebben of dit willen, ontzorgd en ondersteund kunnen worden bij de uitvoering van maatregel 29.

3. Wat zijn opties om het doel te realiseren?

Er zijn 2 opties om gemeenten financieel in staat te stellen de capaciteit binnen de gemeente te vergroten voor de uitvoering van maatregel 29 en om een ontzorgingsprogramma op te zetten/te intensiveren.

Decentralisatie uitkering

Een optie is om de middelen via een decentralisatie uitkering aan de gemeenten. Dit betekent dat de middelen worden overgemaakt aan het Gemeentefonds en dat hier geen voorwaarden aan verbonden kunnen worden.

Specifieke uitkering

Met een specifieke uitkering worden de middelen via een regeling aan de gemeenten uitgekeerd en geoormerkt voor een specifiek doel.

4. Wat zijn de gevolgen van de opties?

Algemeen

De gevolgen van maatregel 29 richten zich op Groningen en Noord-Drenthe. De regeling is alleen beschikbaar voor deze regio, als inlossing van de ereschuld door de gaswinning in Groningen. Hiermee kunnen alle woningeigenaren in deze regio extra middelen aanvragen om hun woning te verduurzamen, door middel van isolatiemaatregelen. De subsidie draagt bij aan het herstel van Groningen en Noord-Drenthe en is een nieuwe start om de regio weer perspectief te geven. Dit is een opgave van het rijk in samenwerking met regionale overheden, maatschappelijke organisaties, uitvoeringsorganisaties en andere regionale partners. Door de maatregel worden er meer woningen verduurzaamd. Dit draagt ook bij aan de Parijs doelstellingen van 2050. En zorgt voor een reductie van de co2 uitstoot. Dit draagt het bij aan de maatregelen tegen klimaatverandering en opwarming van de aarde. Daarnaast zorgt een beter geïsoleerde huis voor een verlaging van de maandelijkse energielasten en energiearmoede. Het doel van de extra bijdrage is om woningen (zowel koop-als huurwoningen) te isoleren naar de standaard voor woningisolatie. Prioriteit ligt op de meest kwetsbare wijken en huishoudens, omdat daar de energiearmoede vaak het grootst is en mensen zelf minder mogelijkheden om te investeren.

Gevolgen optie decentralisatie uitkering

Uitkering via een decentralisatie uitkering betekent dat er minder geld en tijd van gemeenten en van het Rijk besteed wordt aan administratie, terwijl de gemeenten wel de mogelijkheid krijgen om middelen te besteden. Daarnaast kunnen de gemeenten deze middelen dan ook gemakkelijk aan laten sluiten bij bestaande programma's.

Een nadeel is dat de gemeente vrij is in de besteding van de middelen en dit ook aan andere doeleinden zou kunnen besteden. Hierdoor zouden de toezeggingen die gemaakt zijn aan woningeigenaren in de regio mogelijk niet meer waargemaakt kunnen worden.

Gevolgen specifieke uitkering

Een specifieke uitkering betekent dat gewaarborgd kan worden dat de verstrekte middelen worden besteed aan de uitvoering van maatregel 29 en/of het opzetten dan wel intensiveren van een ontzorgingsprogramma voor woningeigenaren. Indien dit niet (volledig) gebeurt, kunnen middelen teruggevorderd worden en kan dit aan andere doeleinden binnen de maatregel besteed worden. Een nadeel is dat dit tot meer administratieve lasten leidt voor zowel het Rijk als de gemeenten. We kunnen de voorwaarden binnen de SPUK echter zo vormgeven, dat de administratieve lasten voor de gemeenten zeer beperkt blijven. Ook zal – afhankelijk van verdere besluitvorming over het instrument SPUK n.a.v. de maatregel hierover in het Hoofdlijnenakkoord van dit kabinet – het hier nu eerst gaan over een SPUK voor alleen het jaar 2025.

5. Wat is de voorkeursoptie?

De voorkeursoptie is een specifiek uitkering. Het Rijk heeft een verantwoordelijkheid vanuit de kabinetsreactie Nij Begun richting de regio, ten aanzien van het isoleren van woningen en het ontzorgen van de woningeigenaren in dat proces. Om er voor te zorgen dat de uitvoeringsmiddelen voor de gemeenten ook aan dit doel worden besteed, geniet een specifieke uitkering de voorkeursoptie. Bovendien kunnen we – zoals we ook hebben geleerd in de SPUK

Lokale Aanpak Isolatie van Het Nationaal Isolatieprogramma – de voorwaarden zo inrichten dat de administratieve lasten voor de gemeenten geminimaliseerd worden.